

# VĚSTNÍK PLZEŇSKÝCH MUSEÍ

ČÍSLO 14.

PŘÍLOHA „PLZEŇSKA“.

KVĚTEN 1926.

## M Ě S T S K Ě H I S T O R I C K Ě M U S E U M V P L Z N I .

### Sbírka diapositivů.

Počátkem letošního roku dostalo se oddělení diapositivů velikého přírůstku. Reorganisasi statistické a cizinecké kanceláře bylo vyřazeno z činnosti oddělení diapositivů, které zde vybudoval pan rada měst. úřadů Jaroslav Schiebl a odevzdáno historickému museu, takže ve spojení s dosavadními diapositivy musea počtem 863 vzrostla tato sbírka na 3.484 kusů. Obsahuje značný počet unikátů, velice cenných, ježto zmizely jednak objekty, jednak neexistují ani pozitivy, ani negativy a tak zbyl nám pouze diapositiv, který nabývá ceny dokumentární.

Sbírka diapositivů jest vybavena nyní tak, že vyhoví dosti širokému okruhu přednáškovému.

Jsou zde především obrázky, týkající se místopisu plzeňského a plzeňského kraje.

Staré a nové domy plzeňské a prospekty ulic obsahují 458 kusů, různé jiné stavby 10, nádvoří, interieury a portály 65, hradby plzeňské 38, kostely, kláštery a hřbitovy 228. Pohledů na Plzeň jest 112. Plánů města Plzně jest 27 a plánů budov 7 kusů. Také veřejné sady jsou zastoupeny 50 snímky.

Místopis kraje plzeňského obsahuje slušný počet diapositivů. Kostely a interieury 177 kusů, různé stavby a pohledy 60 kusů.

Prehistorická a historická archeologie má 45 diapositivů. Značný počet diapositivů má vývoj knihtiskařství plzeňského a plzeňských tisků, čítá 129 diapositivů.

Listin plzeňských jest 12, různých map 25. Také umění a uměl. průmysl jest zde zastoupen a to 50 kusy, národopis a kroje 55. Z dějin všeobecných jest 22 diapositivů a portrétů a skupin 68.

Velký počet diapositivů obsahují další čtyři skupiny, důležité pro Plzeň. Jest to školství, Škodovy závody, pivovarství a západočeské zvonařství.

Školství obsahuje 107 diapositivů; Škodovy závody mají 269 obrázků. Jest zde zachycen největší rozmach Škodových závodů, to jest za války. Pivovarství má 163 diapositivů a jsou

zde nejen pivovary domácí, ale i z nejbližšího okolí. Sbírka západočeských zvonů bude asi jedinečná v tak velké míře jako má Plzeň, neboť obsahuje 245 diapositivů, skoro vesměs zvonů, za války rekvirovaných a zničených.

Také život plzeňský i mimoplzeňský jest zachycen ve všech možných variacích. Život na plzeňských ulicích má 84 snímky, sport a různé slavnosti 87 a lovení boleveckého rybníka 9 diapositivů.

Z přírodních krás Šumavy a šumavských měst a vesniček máme 129 obrázků. Různých jiných snímků, které nebylo možno zařadit do shora uvedených skupin jest 46.

Na 707 snímků obsahují válečné diapositivity. Tragedie války světové jest pro Plzeň v diapositivech zachycena dokonale, zásluhou statistické kanceláře. Obsahuje 25 portrétů, 233 snímků mobilisačních, 161 diapositivů vojnů raněných, zajatých a život v nemocnicích. Také výbuch v muniční továrně v Bolevci jest zachycen a to na 35 snímcích. Slavnosti, které za války byly pořádány k účelům dobročinným, jsou zachyceny na 54 diapositivech a i plzeňská aprovisace, život, shon za potravinami, podává se nám ve 122 obrázcích. Různých snímků, jako skupiny skautů, snímky vyhlášek, peněz a jiných jest 77.

Tím jest skončen výčet jednotlivých odborů. Některé diapositivity svým genrem dají se však zařadit do různých odborů a to dle povahy přednášky, takže výběr jest nyní pro vědecké pracovníky dokonalý.

Významné jest také pro tuto činnost, že bylo možno v poslední době doplnit v lecčems zařízení fotografické laboratoře, takže bude nyní možno, pokud ovšem čas stačí, doplňovat tuto sbírku dalšími diapositivými z vlastní činnosti musea.

V. Klein.

### Výstavní činnost musea v letošním roce.

V polovině února t. r. museum zúčastnilo se na výstavě zemědělské literatury, kterou pořádalo župní sdružení republikánského dorostu českého venkova, tím, že tu vystavilo ukázky

literatury staré, zvláště Pilsnensia Martina Ko-  
peckého a J. Kreitla i několik drobností jiných,  
mimo to z knihovny ukázky obrozenské lite-  
ratury zemědělské vůbec. Výstavka doplněna  
některými doklady o počátcích organizace ze-  
mědělské práce na Plzeňsku a několika ukáz-  
kami z městského archivu.

V květnu bude otevřena opět nově upravená  
část sbírek musejních a to zbrojnice a část  
prehistorie, spolu s výstavkou památek po  
J. K. Tylovi, zvláště pokud se vztahují k jeho  
plzeňskému pobytu. K výstavě bude zase vy-  
dán průvodce.

Museum historické zúčastní se, dojde-li věc  
schválení městskou radou a opatří-li se tedy  
prostředky, také zvláštní expozice plzeňského  
knihovnictví, která by byla uspořádána v rámci

všeobecné výstavy českého knihovnictví při  
mezinárodním sjezdu knihovnickém v Praze.  
Byly by tu vystaveny jednak vzácné tisky a  
slového, nejspíše v místnotech knihovny stra-  
hovské, mimo to byla by uspořádána zvláštní  
výstavka moderního knihovnictví plzeňského,  
diagramy byl by předveden jejich vzrůst i ny-  
nější stav a jejich uspořádání bylo by znázor-  
něno ukázkami katalogů a p.

Konečně museum historické spolu s museem  
národopisným má důležitou úlohu, aby při  
velké výstavě sociální péče a zdravotnictví  
instalovalo celé oddělení retrospektivy. Jsou  
v budově druhé české reálky. O této výstavě  
pro ni rezervovány tři velké místnosti (třídny)  
bude podána časem podrobnější zpráva.

## MĚSTSKÉ UMĚLECKO-PRŮMYSLOVÉ MUSEUM V PLZNI.

### O keramice umělecko-průmyslového musea v Plzni.

Oddělení keramiky nepatří sice k specialitám  
bohatstvím a kvalitativními zvláštnostmi vyni-  
kajícím našeho musea, nicméně však ve 29 vý-  
stavních skříních možno skoro v každé nalézt  
leccos, co zaslouží větší pozornosti. Vyjímaje  
antický orient a exotiku primitivních národů  
jest slušně zastoupeno skoro každé období dě-  
jinné a každá důležitější lokalita z dějin kera-  
miky včetně blízkého i dálného Orientu (s vý-  
minkou Indie). V prvním poschodí na konci části  
moderní obrazárny jest umístěna prozatímně  
menší kolekce moderní československé kera-  
miky (dar plzeňského okresu), která po dohoto-  
vení výstavních skříní bude postupně rozšiřo-  
vána. V druhém poschodí keramika jest shro-  
mážděna v centrální síni čís. XI. (porculán a ka-  
menina) a ve výstavní síni čís. XIV. Něco z ho-  
líčské fayence a lidové keramiky moravské, slo-  
venské a bulharské jest vystaveno ve srovná-  
vácím oddělení slovanských výšivek. Keramika  
čínská a japonská jest shromážděna v orientál-  
ním kabinetu. Vedle vystavených ukázek jest  
ještě celá řada památek ukryta z nedostatku  
místa ve skladištích.

Svoji cenu má kolekce a n t i c k é (řecké) ke-  
ramiky (síně XIV., vitrina III., IV., V.), která, ač  
nemůže se měřiti daleko se sbírkami speciální-  
mi ústavů zahraničních — není to také cílem  
musea — patří i tak k nejlepším na území na-  
šeho státu. Z nejstarších exemplářů jest pozdní  
korintská oinochoe (džbán na víno) z druhé

polovice VI. stol. před Kr. se scénou Dionysovy  
hostiny. Do let okolo 530 před Kr. patří athén-  
ský lékythos s černými figurami válečného tan-  
ce, malovaného někým blízkým dílně Nikosthe-  
nově (skříň IV.). Do počátku V. století před Kr.,  
ještě před válkami perskými, sluší klásti veliký  
kráter s červenými figurami malovanými v díl-  
nách athenských. Na přední straně je milostný  
rozhovor mladíka s dívkou za asistence Erosa;  
na zadní stěně často opakovaná konverzační  
scéna složená ze tří osob. Jistě athénskému pů-  
vodu z let 470—460 před Kr. jest krásná hydrie  
(skř. č. IV.) s dojemnou a velmi dobře rýsova-  
nou scénou výroční pohrobní ofěry. Dolnoita-  
lského původu z počátku IV. stol. před Kr. jest  
poklice s malovanými červenými figurami  
z okruhu mýtů apollinovsko-orfických. Z V. a  
IV. století jest ještě řada drobnějších nádo-  
bek s povrchně malovanými výzdobami figu-  
rálními i ornamentálními, jež sloužily jako mi-  
lodary do hrobů dětských. Jako typ zajímavá  
jest mezi nimi ssací dětská láhvička. Valná část  
této drobné keramiky jest původu dolnoruského,  
z řeckých kolonií na Bosporu Taurském. Téže  
provenience jsou tři péliké ze IV. stol. s čer-  
venými figurami, při nichž jest použito již bílé  
krycí barvy. Jsou na nich typické zápasy s my-  
tickými grypy a panthery, Skythové s koňmi a  
pod. Do IV. stol. patří ještě lékythos s bání pla-  
sticky provedenou (hlava černocho); jest to pa-  
trně attický import do oblastí černomořských  
kolonií. Černé a červené nádobí jinak nezdo-  
bené ve skříních III.—V., zajímavé ušlechtilými  
tvary čistého klasicismu jest z části rovněž

exportní zboží athénské IV. a nejvíce III. věku před Kr., nalezené v oblasti úžiny Kerčské, z části (červené a hrubší kusy) pantikapajská hrnčířská práce III.—II. stol. před Kr. (skříň č. III.). Figurální a reliefní keramika těchto skříní vesměs informuje o výzdobě rakví, dřevěných sarkofagů řeckých ze III. st. před Kr. až I. stol. po Kr. Lampičky jsou již pozdějšího data, z dob císařů dynastie Juliovské a Flaviovské.

Keramika středověká jest representována výhradně kachlovou prací kamnářskou z doby gotické. Provenience je z části domácí, z hradních nalezišť plzeňského okolí, z části pražská. Ve vitrině XIII. připojují se k ní pak renaissanční práce místní (kachel ze zn. rodiny Scriboniů), pražské (zeleně polévané) a obkládací destičky západoevropské a orientální. Poněkud neorganicky do oddělení síně XIV. vestavena jest vitrina čís. VI. s vybranými ukázkami lidové keramiky československé. Nejstarší z nich nese datum 1679. Pokračování mají tyto práce až v oddělení textilního ornamentu. Největší část jich jest však ve skladišti. Německá práce hrnčířská byla shromážděna do skříně č. VII. (síně XIV.). Jsou to pouze některé typy siegburské, raerenské, heilbronnské, porýnské a bavorské provenience, Mezzomajolika a fayence německá manufakturního i domácího díla malířského jest ve skříně čís. XI. Valná část vystavených ukázek jest bez signatur a náleží druhé polovici XVII. a první části XVIII. stol. Mezzomajolika španělsko-maurská XIII.—XIV. věku a fayence italské našly místo ve skříně XIII. a XIV. Jsou mezi nimi také práce delftské a rouenské. Některé ukázky vzácných druhů jsou tu pouze v imitacích. Velmi cenná a poučná jest sbírka fayencí z továrny holičské. Krásné mísy, talíře, terriny a figurky malované a plastické z XVI. stol. jsou z části ve vitrině VIII. (síně XIV.), z části ve skříně VII. síně XVa. Ukázky z dob, kdy v Holiči pod tlakem konkurujícího anglického importu počali vyráběti tak zv. jemnou kameninu, jsou vázány mezi ostatní manufaktury toho druhu v centrální síni č. XI. ve skříně.

Kamenina z rozhraní XVIII. a XIX. věku a z první polovice minulého století jest vesměs v centrální síni XI. ve skříně I. a VI. Prvá obsahuje práce manufaktury pražské, týnické, dalvícké, starorolské, holičské, vranovské, žďánovské a pod. Poměrně málo malovaného nádobí, více měditiskem zdobeného. K tomu jest přidružena malá série anglických exportních ukázek, jež měly tehdy pro evropskou produkci zvláštní význam. Kamenina ve skříně VI. má vesměs práce české (Hohenstein, Podmoklí) a moravské (Vranov) pokud tvarem i materiálem nápodobily wedgwoodské black-ware. Více uká-

zek toho druhu jest ještě v musejním skladišti. Od několika let věnuje se zvýšená pozornost správě musejní západočeským porculánovým manufakturám. Zejména doplnění nutně vyžaduje figurální obor porculánu, do té doby poměrně velmi slabě zastoupený. Domácímu porculánu věnovány jsou skříně II., IX. a X. a budou přistaveny ještě dvě další. Ze skříně II. pozornosti zaslouží kávový soubor, dekorovaný pestrým vegetabilním malováním nějakého plzeňského domácího malíře porculánu. Zajímavý jest také ohříváč na kávu doubecké manufaktury z let padesátých. Figurky jsou slavkovské, klášterecké, pirkenhammerské, chodovské, loketské, karlovarské a pražské. Vybranou sbírku malovaných hrnčků s podstavovými talířky uvádí skříň IX. a VIII. Prvé místo zaujímají práce slavkovské a pirkenhammerské jemnosti svých drobnomaleb. Z porculánu cizího nejlépe zastoupena jest Vídeňská továrna (vitrina IV.). Mimořádně cenným exemplářem jest skupinka modelovaná a signovaná Corp. Schneiderem, jež i v literatuře odborné má velmi dobré jméno. Pod skleněnými poklopy na krbové římsy umístěny jsou dvě výborné práce z král. manufaktury neapolské Capo di Monte. Porculán míšeňský, berlínský, ludwigsburský a jiných německých manufaktur vyplňuje skříně III., VI. a VII.; jest však pomíšen s novodobými imitacemi.

Ojedinelou jaksí zajímavostí jsou malované destičky sevreského porculánu, zdobící postranní lišty stolku ve skříně V. Obkládací destičky malované keramiky jsou zavěšeny hlavně na stěnách v síni XIV. Jsou tu ornamentální i figurální fayencové destičky ploché ze XVI.—XVIII. stol., italské obkládačky, pozdně renaissanční a pak holandské, belgické a francouzské dekorativní kachle z polovice XVIII. století. Zvlášť zajímavý jest německý kachel ze XVI. stol. se symbolickou scénou filosoficko-náboženskou a vhodným k tomu veršováním.

Keramika dálného Orientu (Čína a Japonsko) není sice početně bohatá, za to však ve velmi pěkném výběru typů a skupin. Je hlavně z XVIII. a první polovice XIX. století.

**Moderní sklo.** V přední části tak zv. obrazárny instaluje se nyní oddělení moderního sklářství. Prozatím umístěno bude 12 výstavních skříní s pracemi v první řadě západočeských továren: Vimperk, Lenora, Rejstejn, Annínov. Vedle toho jsou tu práce francouzské a severočeské (Bor, Nový Svět). Programem nejbližší budoucnosti bude doplnění toto oddělení spolu s oddělením moderní keramiky tak, aby odpovídalo bohatstvím i kvalitou soudobému obrazu našeho uměleckého průmyslu.

## NÁRODOPISNÉ MUSEUM PLZEŇSKA (V DOMĚ GERLACHOVSKÉM).

### Nová instalace.

V předešlém čísle Musejního Věstníku bylo nastiněno, jaké odvážné cíle stanovila si správa musea, pokud se týče nové instalace sbírek. Dnes může s radostí prohlásiti, že co si předsevzala, téměř úplně i splnila. Úloha vytvoření jasného a přehledného obrazu v instalaci není snadnou a zde ji klade největší překážku dům sám. Jako památník staré bytové kultury vynutil si již při své restauraci naprosté šetření starých dispozic svého vnitřku a toto pak přímo diktovalo vznik celé řady zařízení interieurů. Jest na snadě, že z 20. volných místností nezbylo pak mnoho k umístění soustavných sbírek.

Právě podniknuté změny směřovaly zejména k tomu, aby se omezily interieury a našly nové prostory k umístění vitrin. Vedle toho bylo žádoucím nalézt i výhodné spojení obou způsobů instalace a vytvořit ze všeho souvislý obraz. Byl to tvrdý oříšek, ale podařil se rozlousknouti.

Vejdeme-li dnes do sbírek, setkáme se v přízemí s bohatými doklady denního zaměstnání našeho lidu. Jsou tu zastoupena všechna významná řemesla, každé pro sebe ve zvláštním oddělení, jest tu graficky znázorněný vývoj plzeňského obchodu a průmyslu a k tomu připojeno oddělení zemědělské.

Při vstupu do prvního patra uvítá nás kultura městské domácnosti, počínaje kuchyní, ku které se druží jídelna i rozličné místnosti obytné. Zde nalezneme dále městský kroj, doklady domácí píce, zvyků a zábav, odlesk společenského života a ke všemu se vhodně přimyká i nové oddělení památek hudebních, jako dokument uměnímilovnosti bývalých Plzeňanů.

Jakmile se ocitneme u schodiště do II. patra, tu již se hlásí o slovo kultura venkova. Jejím středem jest přirozeně nově vypravená síň lidových krojů a výšivek, ku které se přimykají i ukázky zevní schránky života selského — dvě zařízení světnice. Jest tu pak pěkná sbírka vyobrazení lidových staveb, rozsáhlé zvykosloví, pověry, píseň, škola, památky právní a nechybí tedy nic podstatného, co by pomáhalo dokreslit obraz lidové kultury širšího Plzeňska.

Ovšem, to co zde bylo uvedeno, jest pouze miniaturou; tak jak ji dovolily podati stíněné prostory. Správa musea se tím netají, že jsou sbírky jen stínem dokonalého musea, tak jak je žádá rozsah a význam našeho města i celého okolí. Sama dobře ví s jakým tísnivým pocitem

provádí cizince, kterému by ráda ukázala, re-presentační obraz domácí kultury! Ale nápravu přivoditi nedovede, k tomu je slabou a dnešní doba má smysl pro zcela jiné věci. Dnes by se národopisným sbírkám neobětoval ani ten — dům Gerlachovský!

Uvedli jsme již minule, které to byly korporace, u nichž žádost musea o pomoc našla sluchu. K nim přistoupilo čestně též Obchodní družstvo darem 500 Kč, dále zaslal Český pivovar 50 Kč. Průmyslová, obchodní a bankovní Plzeň dala tedy dohromady Kč 1550—! Na zakoupení sbírky rakouských řádů a vyznamenání pro vojenské museum v Praze daly škodovy závody 25.000 Kč.

Finanční otázka jest snad ještě tísnivější, nežli nedostatek místností. Vstupné a nepatrné subvence nemohou stačiti na úkoly tak rozsáhlé, jaké má plniti Národopisné museum. Nestačily by ani na řádnou činnost fotografickou a přece je tu ještě instalace, konservace, nákup, výstavy, publikace atd. Vykonalo-li se přes tu velikou tíseň více nežli bylo lze žádati, podala tím správa musea jistě nejlepší důkaz své dobré vůle a chuti ku práci. Konečně nechybělo i odvahy, neboť se nejlépe zračí v provedení nové nákladné instalace, na kterou bude nutno sháněti a šetřiti peníze ještě celý příští rok. Jest na obecenstvu, aby hojně navštěvovalo sbírky a nelitovalo nepatrného obolu. Za tu korunu vstupného vytvoří správa musea kulturní hodnoty v mnohonásobné výši. Lad. Lábek.

**Z historie plzeňského obchodu a průmyslu.**  
(Vydal L. Lábek, 140 str., 54 obr., cena 20 Kč.)

Není sice zvykem, aby autor sám doporučoval veřejně svoji práci, ale lask. čtenář nechť promine, není to doporučení, nýbrž upozornění. Nic jiného nechce také nová kniha, než-li upozorniti na krásnou a bohatou kulturní historii našeho města v XIX. stol. a přiměti povolání, aby se jí zabývali hojněji, než-li jak bylo dosud zvykem. Kořeny našeho dnešního života, ba celá soustava jeho, kotví právě v této obdivuhodné době, tak bohaté ohromnými převraty (železnice — průmysl), že je nutno stále se k ní vraceti a jí se všimati, abychom neztratili svůj vlastní jasný cíl z obzoru.

Kniha má ostatně i skryté poslání památkové, neboť ukazuje, jak nutným jest zachycovati vše, co nám zbylo po otcích a dědech a co dokumentuje jejich životní povolání. Národopisné museum jest pak tou nejlepší úschovnou takového materiálu.  
L. L.